



Abraham (Bram) Hartz is geboren op 8 januari 1924 in Amsterdam. Hij was een zoon van Isaac Hartz en Esther Nunes Vaz. De ouders huwden in 1921 en gingen in 1931 weer uit elkaar. Het echtpaar kreeg vijf kinderen waarvan er drie tijdens de oorlog niet meer bij de ouders woonden. Beide ouders huwden in de jaren '30 een niet joodse partner.



Bram en zijn zusje Floortje (1925) kwamen in 1930 terecht in de Berg-stichting in Laren. De Berg-stichting is in 1909 opgericht als opvanghuis voor joodse kinderen uit noodlijdende gezinnen en voogdij kinderen. In een bosrijk gebied aan de zuidkant van het dorp Laren aan de Doodweg 4, grenzend aan de Hilversumse hei, stond van 1911 tot 1971 het gebouwencomplex van de Berg-Stichting, een Joods Kindertehuis. Met een voetbalveld, boomgaard, groentetuin, pluimveehouderij en bijenkasten was de stichting een van de beste kindertehuizen van Nederland.



In 1929 werd begonnen met een Scoutinggroep bij de Bergstichting in Laren. De meisjes waren bij het Nederlands Padvindsters Gilde (NPG) als groep I van de afdeling Laren geregistreerd. De jongens waren ingeschreven bij de NPV als groep 6 van de afdeling Bussum. In eerste instantie werd gestart met welpen, padvindsters en in mei 1936 kwamen er kabouters bij. In september 1933 werd ook een pioniersgroep opgericht. De groepen deden actief mee met activiteiten binnen het district en gingen jaarlijks op kamp. Vlak voor de oorlog waren er veertien welpen, tweeëntwintig verkenners



Door de stichting werd De Judeër uitgegeven, het periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting. Hierin verschenen regelmatig verslagen van Scoutingkampen en werden installaties en insignes vermeld. Bram wordt in 1934 bevorderd van teerpoet tot eerste ster welp en is later ook actief bij de voetbalclub. Reina wordt in 1935 geïnstalleerd als kabouter.

Op een gegeven moment ging Bram vanuit Laren naar Apeldoorn. Hij werd tot 1943 verpleegd in het Paedagogium Achisomog. Dit was een dochterinstelling van het Apeldoornsche Bosch, bedoeld voor Joodse kinderen met een verstandelijke beperking.



Het Apeldoornsche Bosch was een joodse psychiatrische inrichting, die tot 1943 gevestigd was aan de Zutphensestraat in Apeldoorn. Naast de inrichting stond het Paedagogium Achisomog (vertaald: Mijn broeder tot steun). In de instellingen werkten diverse joodse scouts of werden oud scouts verpleegd die eerder bijvoorbeeld in de Berg-stichting in Laren gewoond hadden. De eerste tweeënhalf jaar van de oorlog gaan relatief onbezorgd voorbij aan

de patiënten en het personeel van Het Apeldoornsche Bosch. Maar op 1 april 1942 wordt het niet-Joodse personeel ontslagen. Op 19 januari 1943 gelast SS-commandant Ferdinand aus der Fünten de evacuatie van het gehele complex. Een dag later kwam de Ordedienst van Kamp Westerbork en op het station van Apeldoorn werd een goederentrein met 40 wagons gereed gemaakt. De helft van het personeel is in die nacht gevlucht en ondergedoken. In de nacht van donderdag 21 op vrijdag 22 januari 1943 rijden vrachtwagens af en aan om alle patiënten naar de gereedstaande goederentrein te brengen. De patiënten en de kinderen van Paedagogium Achisomog worden als eerste hardhandig in vrachtauto's geladen. De trein vertrok de volgende ochtend en bracht de bijna 1200 patiënten en 50 van de personeelsleden rechtstreeks naar vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau, waar de patiënten bij aankomst direct zijn gedood. Het resterende, in Apeldoorn gebleven, personeel is samen met de laatste ruim honderd Joodse Apeldoorners in een gewone trein naar Kamp Westerbork gebracht en werd vandaaruit gedeporteerd.

Bram wordt direct na aankomst in vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau op 25 januari 1943 vermoord. Zijn zus wordt, op 27 augustus 1943, direct na aankomst in vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau vermoord.

Auschwitz was een concentratiekampcomplex dat tijdens de Tweede Wereldoorlog door nazi-Duitsland rondom de Poolse stad Oświęcim (Duits: Auschwitz) in het geannexeerde deel van Polen werd opgezet. Auschwitz was het grootste van alle Duitse concentratiekampen en bestond aan het einde van de oorlog uit Auschwitz I (het basiskamp (Duits: Stammlager) ten zuidwesten van de stad), Auschwitz II-Birkenau (het Vernichtungslager (vernietigingskamp) ten westen van de stad), Auschwitz III-Monowitz (een werkkamp ten oosten van de stad bij de IG Farben-fabriek) en tevens tientallen subkampen. Ongeveer 1,3 miljoen mensen werden naar Auschwitz gedeporteerd. Van hen zijn er ongeveer 1,1 miljoen om het leven gekomen; het grootste deel van de slachtoffers werd vergast. Van 1940 tot en met begin 1942 was het Auschwitz-complex voornamelijk een concentratiekamp; gevangenen kwamen om het leven door de combinatie van grove mishandeling, uitputting en ziekte. Vanaf het begin van 1942 tot oktober 1944 was de actieve massamoord op Joden een even zo belangrijke functie van het complex.

Meer informatie

[Abraham Hartz \(joodsmonument.nl\)](http://joodsmonument.nl)

[Abraham Hartz \(oorlogsgravenstichting.nl\)](http://oorlogsgravenstichting.nl)

[In Memoriam II \(joodsmonument.nl\)](http://joodsmonument.nl)

[Holocaust Survivors and Victims Database -- Abraham Hartz \(ushmm.org\)](http://ushmm.org)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 3, 1930-1931, no 1-4, 1930 » 1930 - Pag. 13 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 7, 1934-1935, no 1-4, 1934 » 1934 - Pag. 21 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 8, 1935-1936, no 1-4, 1935 » 1935 - Pag. 82 | Delpher](#)

[Berg-Stichting \(laarenberg.nl\)](#)

[monumentbergstichting.nl](#)

[Larense Berg-Stichting voor Joodse kinderen - ONH](#)

[De Berg-Stichting - Monument voor de Joodse Kinderen \(monumentbergstichting.nl\)](#)

[Herinnerings bomen Laren](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 25 jul 1930 - Art. 110 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 9, 1936-1937, no 1-3, 1936 » 1936 - Pa. 25 | Delpher](#)

[De schalmei; officieel orgaan voor besturen en leidsters van het Nederlandsche Meisiesgilde, jrg 7, 1933-1934, no 8, 1933 » 1933-09 - Pag. 1 | Delpher](#)

[Monument voor de Berg-stichting. 48 pupillen te veel. - NIK - Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap](#)

[Bronnen over 'Berg-stichting' - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Verhuizing Berg-Stichting naar Amsterdam - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Eerste razzia Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Tweede razzia Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Ontruiming Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Het Apeldoornsche Bosch - Wikipedia](#)

[Herinneringscentrum Apeldoornsche Bosch - Home](#)

[Namenlijst-Apeldoornsche-Bosch.pdf \(joodsgroningen.nl\)](#)

[Auschwitz \(concentratiekamp\) - Wikipedia](#)

[Abraham Hartz - Kamp Westerbork, De Digitale Collectie](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.